

Pregnant women, body image and self-esteem according to the examination of some of the variables

Gebe kadınlarda beden algısı ve benlik saygısının bazı değişkenlere göre incelenmesi

Hatice Kumcağız¹

Abstract ([Extended English abstract is at the end of this document](#))

Pregnancy is a natural life of women in crisis. Pregnant women, during pregnancy important psychological, physiological and emotional changes live. These changes also affect body perceptions and subsequent self-respect. The purpose of this study, pregnant women and their self-esteem according to some variables to examine the perceptions of the body. The study was carried out using cross-sectional method. Sample of the study, between 15 March 2009 to 15 June 2009 Mayıs University Medical Faculty Hospital Outpatient Clinic on 126 pregnant women admitted constituted. Pregnant women in order to collect data, "Coppersmith Self Esteem Inventory", Body Image Scale 'and' Personal Information Form 'was applied. The data obtained, percentage ratings, the t-test, Kruskal-Wallis test, Mann Whitney test and correlation analysis were evaluated using one-way. Results, scores of young age, pregnant women's body image is higher than others ($r = -0,305$, $p = 0.001$), educational level of the relationship between body image and self-esteem levels and significantly ($p < 0.05$) that, with the body of pregnant women in marriage is a negative correlation between perceptions of pregnant women, body image scores decreased with increasing years of marriage ($r = -0,297$, p

Özet

Gebelik kadınların yaşamındaki doğal bir krizdir. Gebe kadınlar, gebelikleri süresince önemli psikolojik, fizyolojik ve duygusal değişimler yaşamaktadırlar. Bu değişimler beden algıları ve beraberinde benlik saygılarını da etkileyebilmektedir. Bu araştırmanın amacı, gebe kadınların beden algılarını ve benlik saygılarını bazı değişkenlere göre incelemektir. Araştırma, kesitsel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 15 Mart 2009-15 Haziran 2009 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Doğum Polikliniği'ne başvuran 126 gebe kadınlar oluşturmuştur. Veri toplamak amacıyla gebe kadınlara, 'Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri', 'Beden Algısı Ölçeği' ve 'Kişisel Bilgi Formu' uygulanmıştır. Elde edilen veriler, yüzdelik değerlendirme, t- testi, Kruskal Wallis testi, Mann Whitney testi ve tek yönlü korelasyon analizi uygulanarak değerlendirilmiştir. Bulgular, genç yaşta gebe kadınların beden imajı puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu ($r = -0.305$, $p = 0.001$), eğitim düzeyi ile benlik saygı düzeyi ve beden imajı arasındaki ilişkinin anlamlı ($p < 0.05$) olduğunu, gebe kadınların evlilik yılı ile beden imajı arasında negatif yönde ilişki olduğu, gebe kadınların evlilik yılı arttıkça beden imajı puanlarının düştüğü ($r = -0.297$, $p = 0.001$),

¹ Yrd.Doç.Dr. , OMU Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi, haticek@omu.edu.tr

= 0.001)., pregnant women with high socio-economic level, a higher body image scores ($p < 0.01$), non-pregnant body does not use perception scores were higher. In addition, women who want to become pregnant have a higher self-esteem and body perception, number of pregnancies is higher than others, at least the perception of the body of pregnant women ($r = -0.254$, $p = 0.01$), pregnant women affected by perceptions of physical self-esteem, self-esteem is high pregnant women's body perceptions (those with high body image 139.8 ± 25.2 points), moderate (120.6 ± 30.9 points) was higher than in those with a statistically significant difference ($t = -3.819$, $p = 0.000$). was found. The results are discussed

Keywords: Pregnant, body image, self-esteem.

yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip gebelerin beden imajı puanlarının daha yüksek olduğu ($p < 0.01$), sigara kullanmayan gebelerin beden imajı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca, hamile kalmayı isteyen kadınların daha yüksek benlik saygısı ve beden imajına sahip olduğu, gebelik sayısı az olan gebelerin beden imajlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu ($r = -0.254$, $p = 0.01$), gebelerin benlik saygılarının beden algılarını etkilediği, benlik saygısı yüksek olan gebe kadınların beden imajlarının (yüksek olanların beden algısı 139.8 ± 25.2 puan) orta düzeyde (120.6 ± 30.9 puan) olanlara göre daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı ($t = -3.819$, $p = 0.000$). olduğu görülmektedir. Sonuçlar literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gebe, beden imajı, benlik saygısı.

1. Giriş

Bireylerin yaşamları süresince sergiledikleri rollere ilişkin tutumları farklıdır. Özellikle bunlardan gebelik rolü kadınlar için doğal bir yaşam krizi olarak kabul edilmektedir (Kuğu & Akyüz, 2001). Gebelik, psikolojik, fizyolojik ve duygusal değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Kadın yaşanan bu değişimlere uyum sağlamada güçlük çekebilmektedir (Şahin vd., 2009; Beydağ, 2007; Taşpınar, 2008).

Beden algısı, bir yetişkinin dış görünüşünün içsel ifadesi olarak tanımlanmaktadır Gebe kadınlarda yaklaşık 40 hafta boyunca hızlı fiziksel değişiklikler nedeniyle beden algısı değişebilmektedir (Skouteris vd., 2005; Wingood vd., 2002). Boscaglia ve diğerlerinin (2003) yaptığı çalışmada gebelik öncesi süreçten gebeliğin erken dönemlerine kadar beden algıları ile ilgili ile ilgili memnuniyetinde önemli bir düşüş olduğu bildirilmektedir.

Gebelik süresince gebenin dış görünüşünde olan değişiklikler beden algısı yönünden hoşnutsuzluk yaşamasına neden olmaktadır. Gebelik boyunca kadınlar sürekli bedenlerinde meydana gelen değişiklikleri incelemektedirler. Bu incelemeler sürecinde gebelikten önceki dönemde var olan beden algısının gebelik sonrası dönemdeki beden algısını etkilediği görülmektedir. Bundan dolayı da anne adaylarının dış görünüşlerini birbirinden farklı algıladıkları gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Chang vd., 2006; Akbaş vd., 2008).

Gebelik, gebe kadınlara kendine güven, kendini gerçekleştirme ve seçkinlik duygusu verebilmektedir Ancak gebelerin beden algıları kültürel farklılıklara bağlı olarak olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmektedir (Chang vd., 2006). Bununla birlikte gebeliğin istenen bir durum

olup olmaması da önemli rol oynamaktadır. İstenen bir gebelikte mutluluk ve doyum duygusu yaşanarak birey bedenindeki değişimleri olumlu değerlendirmektedir (Schmied & Lupton, 2001; Boscaglia vd., 2003).

Bazı gebe kadınlar bu dönemi daha rahat ve problemsiz geçirirken bazıları da daha stresli geçirebilmektedir. Kilo artışına bağlı olarak dış görünüşün değişmesiyle birlikte yaşanan stres, gebede yetersizlik algısına ve kriz niteliğinde çeşitli duygusal sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu yetersizlik duygusu, gebe kadının beden algısını olumsuz yönde algılamasına neden olabilmektedir. Özellikle gebeliğin son döneminde gebe bedenini değerlendirerek bedeninde olan değişimleri anlamlandırmaya çalışmaktadır (Okanlı vd., 2003; Yanikkerem vd., 2006).

Beden imajı bireyin bedeninin gerçekte nasıl olduğu, nasıl olmasını istediği ve bu isteğe bağlı olarak bedeni değiştirme çabaları ile birlikte yaşanan deneyimlerin bileşiminden oluşmaktadır. Gebelik öncesinde ve sonrasında kadınlar için beden algısı önemli bir anksiyete kaynağı olabilmektedir. Gebe kadınlar, bedenlerini özellikle 27 ile 32 haftalarda cazibesiz olarak algılamaktadırlar (Smith vd., 2008). Bu durum gebenin benlik saygısını olumsuz yönde etkileyebilir. Ancak, istenilen bir gebelik durumunda kadın kendi içinde gelişen başka bir bedeni barındırmayı eşsiz bir yaşantı olarak algılayabilir ve bu durumu yaşamına anlam katan bir yaşantı olarak görebilir (Schmied & Lupton, 2001).

Benlik saygısı, bireyin kendini beğenme, kendi yaşam biçimini algılama ve geçirdiği yaşantıları sonucunda kendisine yüklediği değerler olarak tanımlanmaktadır (Cüceloğlu, 2005) Benlik kavramı iyi, kötü ya da ortaya çıkabilen gerçekçi bir değerlendirmeye dayanarak, kişilik içinde bir bütünlük duygusu yaratmaktadır. Benlik kavramının beğenilip beğenilmemesi benlik saygısını oluşturur (Boden & Horwood, 2006; Cevher & Buluş, 2007).

Çeşitli kültürlerdeki gebe kadınlar ile yapılan çalışmada, bireyler gebelik süresince alacakları kilolara ilişkin endişelerini ifade ederek kendilerini gebelikten önceye göre daha az çekici hissettiklerini belirtmişlerdir (Chang vd., 2006). Gebe kadınlar, gebelikleri süresince oluşan kilo artışı ile kendilerinde hoşnutsuzluk duyguları yaratmaktadırlar. Bu durum gebe kadınların beden algılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Gebelerde gelişen beden algılarına ilişkin olumsuz algılama sonucunda, birçok gebe kadınlar bedenlerinin gebelik öncesi dönemdeki güzellik ve zarafet standartlarına erişmesi için mücadele ederek, kilo alacağı endişesiyle sağlıklı beslenmeye doğru yönelerek hem kendi hem de bebeğin sağlığı konusunda önemli sorunların oluşmasına neden olabilmektedirler. (Skouteris vd., 2005). Özellikle gebeliğin 3.ve 6.ayları arasında olumsuz beden algısı zayıf anne-bebek ilişkisiyle, bunun yanında daha uzun ve zor bir doğumla ilişkilendirilmektedir. (Chang vd., 2006).

Kamysheva ve diğerlerinin çalışmasında (2008) gebe kadınların kendi bedenlerini gebelik süresince şişman algıladıkları, daha az çekici buldukları bundan dolayı öz saygılarının düşük olduğunu ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Bilindiği gibi sadece gebelik, gebe kadın için başlı başına bir anksiyete kaynağıdır. Gebenin bedeninde oluşan psikolojik ve fizyolojik değişiklikleri zaman zaman stres yaşamalarına neden olabilmektedir (Nierop vd., 2008).

Gebelikte kalıcı kilo artışına yönelik endişeler, hayal kırıklığı ve şaşkınlık hisleri yaşamaları ile birlikte azalmış öz saygı, depresif semptomlar, yeme bozukluğunu tetiklemektedir (Schmied & Lupton 2001). Bu nedendir ki, gebelikte beden algısı memnuniyeti yalnızca dış görünüşün değerlendirmesini yansıtmaz, gebenin fiziksel mutluluğunun yanı sıra psikolojik mutluluğunu da etkilemektedir. Örneğin, fazla depresyon belirtileri gösteren gebe kadınlar, az depresyon belirtileri gösteren gebe kadınlara göre bedenlerinden daha az memnundurlar. Aynı şekilde gebelik süresince bedenlerinden memnun olan bireyler memnun olmayanlardan daha az olumsuz mizaç belirtileri göstermekte ve daha az sinirlenmektedirler (Chang vd., 2006). Yüksek benlik saygısı gebe kadınların strese karşı korunmasına ve daha iyi baş etme mekanizmaları kullanmalarına yol açmaktadır. Olumlu benlik saygısı, gebe kadınların gebelik süresince yaşamlarını olumlu yönde etkilemektedir (Kamysheva vd., 2008)

Gebenin olumsuz beden algısı, benlik saygısını da olumsuz yönde etkilemektedir. Gebenin gebeliği süresince sağlıklı bir ruh halinde olabilmesi ve yaşam kalitesinin artması için benlik saygısının geliştirilmesine gereken önem verilmelidir. Bu nedenle gebe kadınların gebelik sürecinde beden algısının değerlendirilmesi, oluşabilecek olumsuzlukların önlenmesi açısından önemlidir.

Bu çalışmada, gebe kadınların beden algıları yüksek olanların benlik saygıları da yüksek olacağı düşüncesinden hareket ederek, gebe kadınların beden imajları ve benlik saygılarını etkileyen faktörler ve aralarındaki ilişki incelenmiştir. Literatür incelendiğinde gebe kadınların beden algıları konusunda çalışmalara rastlanılmış, ancak gebelik süresince benlik saygısını inceleyen çalışmalara rastlanılmamıştır. Aynı zamanda incelenen çalışmalarda daha çok gebeliğin klinik ya da bakımla ilgili taraflarına yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda gebe kadınların gebelikleri sürecinde beden algıları ve benlik saygıları ile etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulguların ileride yapılacak araştırma ve girişimlere zemin hazırlayarak yol gösterici olacağı düşünülmektedir

Bu amaca ve yukarıda yapılan kuramsal açıklamalara dayalı olarak çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır;

1. Gebe kadınların benlik saygı düzeyleri ile yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlilik yılı, sosyo ekonomik düzey, aile tipi, sosyal güvence, yaşadığı yer, sigara kullanma durumu, kendisine destek olan kişiler arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Gebe kadınların beden algı düzeyleri ile yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlilik yılı, sosyo-ekonomik düzey, aile tipi, sosyal güvence, yaşadığı yer, sigara kullanma durumu, kendisine destek olan kişiler arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Gebe kadınların benlik saygı düzeyleri ile hamile kalmayı isteme, gebelik haftası, gebelik sayısı, düşük yapma durumu, sezaryen olma, kürtaj olma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Gebe kadınların beden algı düzeyleri ile hamile kalmayı isteme, gebelik haftası, gebelik sayısı, düşük yapma durumu, sezaryen olma, kürtaj olma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Gebe kadınların beden algı düzeyleri ve benlik saygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.Yöntem

2.1.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Kesitsel olarak yapılan bu araştırmaya, 15 Mart 2009–15 Haziran 2009 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Doğum Polikliniği'ne başvuran gebe kadınlar alınmıştır.

Araştırmanın evrenini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Doğum Polikliniği'ne başvuran gebe kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme gidilmeyerek 15 Mart 2009-15 Haziran 2009 tarihleri arasında başvuran gebe kadınların tamamının alınması planlanmış, ancak ulaşılamayan, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen ve veri toplama formunda hata tespit edilen 46 birey kapsam dışı bırakılarak araştırma 126 gebe kadın ile yapılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada bilgi toplamak için 'Beden Algısı Ölçeği', "Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri" ve 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır

2.2.a. Beden Algısı Ölçeği (BAÖ):

Secord ve Jourard (1953) tarafından geliştirilen ölçek, kişilerin bedenlerindeki çeşitli kısımlardan ve çeşitli beden işlevlerinden ne kadar hoşnut olduklarını ölçmeyi amaçlar. Ölçekte 40 madde yer almaktadır. Kesme puanı mevcut değildir. Alınan yüksek puanlar hoşnut olmama derecesinin yükseldiğine işaret etmektedir. Ölçeğin ülkemizdeki geçerlik çalışması Hovardoğlu (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir (Hovardoğlu, 1993).

2.2.b. Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (Coopersmith Self Esteem Inventory):

Stanley Coopersmith tarafından geliştirilen 25 cümleden oluşan bu ölçek, kişinin çeşitli alanlarda kendisi hakkındaki tutumunu değerlendirmede kullanılan bir ölçme aracıdır. Bu ölçek için geçerli olan benlik saygısı kavramı; kişinin kendisi hakkında ve sürekliliği olan bir değerlendirme anlamında kullanılmıştır. 'Türkiye' geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını Turan ve Tufan tarafından 1987'de, 30 kanserli hasta üzerinde gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Test-yeniden test sonunda $r = 0,65$ sonucunu önemli bulmuştur (Tufan ve Turan 1987). Ölçeğin istatistiksel analizinde her

cümle için belirlenen bir puanlama kullanılmıştır. Ölçekte 25 madde olduğundan, her ölçekten elde edilen toplam puan değeri 0 ile 100 arasında değişebilmektedir. Bireyin ölçekten almış olduğu puana göre benlik saygısı düzeyi, 10-30 arasında ise düşük, 31-70 arasında ise orta ve 71-100 puan arasında ise yüksek olarak belirlenir

2.3.Verilerin Analizi

Araştırmada veri olarak yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlilik yılı, sosyo-ekonomik düzey, aile tipi, sosyal güvence, yaşadığı yer, sigara kullanma durumu, gebelikte kendisine destek olan kişiler, hamile kalmayı isteme, gebelik haftası, düşük yapma durumu, sezeryen ve kürtaj olma durumu ele alınmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistik tekniği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde, ortalama, t testi, Kruskal Wallis testi, Mann Whitney testi ve tek yönlü korelasyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS 16.0 istatistik paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

2.4.Etik İlkeler

Araştırma öncesi, Ondokuz Mayıs Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan (Etik kurul no:2009/116) ve çalışmanın yapıldığı ilgili kurumdan yazılı izin alınmıştır. Veri formları uygulanmadan önce, araştırmanın amacı gebe kadınlara anlatılmış ve bu araştırmaya katılmak isteyen gebe kadınlara veri toplama araçları uygulanmıştır.

3.Bulgular

Bu çalışmada bazı sosyo-demografik verilerin benlik saygısı ve beden algısı üzerindeki etkileri ile beden algısı ve benlik saygısı arasındaki ilişki irdelenmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlilik yılı, sosyo-ekonomik düzey, aile tipi, sosyal güvence, yaşadığı yer, sigara kullanma durumu, gebelikte kendisine destek olan kişiler, hamile kalmayı isteme, gebelik haftası, düşük yapma durumu, sezeryen ve kürtaj olma durumu boyutlarıyla sunulmuştur.

3.1. Gebe kadınların tanıtıcı özellikleri ile benlik saygısı ve beden algısı üzerindeki etkisi

Tablo 1. Tanıtıcı Özellikler ile Benlik Saygısı ve Beden Algısı Arasındaki Değerler

Tanıtıcı özellikler	Benlik Saygısı		İstatistik	P	Beden algısı		İstatistik	P
	Orta N %*	Yüksek N %*			Ortalama	Standart sapma		
Yaş	29.9±6.6	29.2±6.2	t=0.651	0.517	r=-0.305		p=0.001	
Eğitim								
İlkokul	38	22	x² 8.717	0.033	123.3	29.4	KW= 9.354	0.025
Ortaokul	8	7			130.5	32.2		
Lise	11	20			143.9	22.9		
Üniversite	7	13			128.3	33.0		
Çalışma Durumu								
Çalışan	56	46	x ²		129.1	30.3	U= 1100.5	0.443
Çalışmayan	8	16	3.616	0.057	134.0	27.6		
Evlilik yılı	8.1±6.4	6.5±4.9	t=1.513	0.133	r=-0.297		p=0.001	

Sosyo-ekonomik Düzey										
Düşük	17	5	x^2 7.900	0.019	111.6	28.7	KW= 9.468	0.009		
Orta	42	53			133.6	29.4				
Yüksek	5	4			136.8	17.9				
Aile Tipi										
Çekirdek aile	40	43	x^2 0.658	0.416	130.0	29.5	U= 1756.5	0.885		
Geniş aile	24	19			130.0	30.5				
Sosyal Güvence										
Var	61	60	x^2 0.177	0.674	129.5	30.0	U= 240.0	0.435		
Yok	3	2			141.2	20.7				
Yaşadığı Yer										
İl	33	38	x^2 4.226	0.121	133.5	30.1	KW= 5.604	0.061		
İlçe	12	15			133.4	21.6				
Köy	19	9			117.8	32.9				
Sigara Kullanma Durumu										
Kullanmıyor	57	58	x^2 0.795	0.372	132.7	28.3	U= 277.0	0.002		
Kullanıyor	7	4			101.4	30.7				
Gebelikte Kendisine Destek Olan Kişiler										
Yok	13	61.9	8	38.1	x^2 1.390	0.499	116.4	25.5	KW= 3.289	0.070
Eşi ve çocukları	18	46.2	21	53.8			131.6	35.0		
Akrabaları	33	50.0	33	50.0			133.4	26.6		

*Satır % si alınmıştır.

Araştırmaya katılan gebe kadınların yaşı ile beden algıları arasında negatif yönde ilişki saptanmış, genç yaşta gebe kadınların beden algısı puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($r=-0.305$, $p=0.001$).

Katılımcıların eğitim düzeylerinin benlik saygı düzeyleri ve beden algılarını etkilediği lise düzeyinde eğitime sahip gebelerin beden algısı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 1).

Araştırmaya katılan gebe kadınların evlilik yılı ile beden algıları arasında negatif yönde ilişki saptanmış, gebe kadınların evlilik yılı arttıkça beden algısı puanlarının düştüğü saptanmıştır ($r=-0.297$, $p=0.001$).

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeylerinin benlik saygı düzeyleri ve beden algılarını etkilediği yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip gebelerin beden algısı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.01$). Bu çalışmada sosyo-ekonomik düzey gebe kadınların kendi subjektif ifadelerine göre düşük, orta ve yüksek olarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların sigara kullanma durumunun beden algılarını etkilediği sigara kullanmayan gebelerin beden algısı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.01$) (Tablo 1).

Araştırma sonucunda gebelerin yaş, çalışma durumunun, sosyo-ekonomik düzey, aile tipinin, sosyal güvenceye sahip olma durumunun, yaşadığı yerin, sigara kullanma durumu ve gebelikte kendisine destek olan kişilerin var olma durumunun benlik saygılarını etkilemediği bulunmuştur ($p>0.05$).

Araştırma sonucunda gebelerin çalışma durumunun, aile tipinin, sosyal güvenceye sahip olma durumunun, yaşadığı yerin ve gebelikte kendisine destek olan kişilerin var olma durumunun beden algılarını etkilemediği bulunmuştur ($p>0.05$).

3.2. Jinekolojik Özelliklerin Benlik Saygısı ve Beden Algısı Üzerine Etkisi

Tablo 2. Jinekolojik Özellikler ile Benlik Saygısı ve Beden Algısı Değerler

Tanıtıcı Özellikler	Benlik Saygısı				İstatistik	P	Beden algısı		İstatistik	P
	Orta		Yüksek				Ortalama	Standart Sapma		
	N	%	N	%						
Hamile Kalmayı İsteme Durumu										
İsteyerek	42	44.7	52	55.3	χ^2 5.533	0.019	133.79	30.3	U= 1047.5	0.010
İstemeden	22	68.8	10	31.3			118.9	25.0		
Gebelik Haftası										
1. trimester	7	58.3	5	41.7	χ^2 1.179	0.555	137.5	22.7	KW= 0.775	0.679
2. trimester	26	45.6	31	54.4			129.5	29.4		
3. trimester	31	54.4	26	45.6			128.5	31.5		
Gebelik sayısı	2.4±1.1		2.2±1.2		t=0.724	0.471	r=-0.254		p=0.004	
Düşük Yapma Durumu										
Yapan	18	60.0	12	40.0	χ^2 1.335	0.248	127.16	33.3	U= 1337.5	0.555
Yapmayan	46	47.9	50	52.1			130.9	28.6		
Sezeryan Olma Durumu										
Olmuş	11	50.0	11	50.0	χ^2 0.017	0.935	132.6	28.3	U= 1068.0	0.625
Olmamış	53	51.0	51	49.0			129.4	30.1		
Kürtaj Olma Durumu										
Olmuş	11	57.9	8	42.1	χ^2 0.451	0.502	134.1	29.8	U= 950.5	0.453
Olmamış	53	49.5	54	50.5			129.2	29.8		

Araştırmada gebelerin hamile kalmayı isteme durumlarının benlik saygısı ve beden algısını etkilediği; hamile kalmayı isteyen kadınların daha yüksek benlik saygısı ve beden algısına sahip oldukları sonucu bulunmuştur (sırasıyla; $\chi^2=5.533$, $p<0.05$; U= 1047.5, $p<0.01$).

Gebelerin gebelik sayısı ile beden algıları arasında negatif bir ilişki olduğu, gebelik sayısı az olan gebelerin beden algılarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($r=-0.254$, $p=0.01$).

Araştırmada gebelerin gebelik haftası, düşük yapma durumları, sezaryen olma durumları ve kürtaj olma durumları ile benlik saygısı ve beden algıları arasında ilişki saptanmamıştır ($p<0.05$) (Tablo 2).

Araştırmada gebelerin benlik saygılarının beden algılarını etkilediği, benlik saygısı yüksek olan kadınların beden algılarının (yüksek olanların beden algısı 139.8 ± 25.2 puan) orta düzeyde (120.6 ± 30.9 puan) olanlara göre daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu bulunmuştur ($t=-3.819$, $p=0.000$).

4. Tartışma

Gebe kadınların benlik saygıları ve beden algılarına ilişkin verilerin yorumlaması, araştırma soruları bazında yapılmıştır.

4.1. Tanıtıcı Özelliklerin Benlik Saygısı ve Beden Algısı Üzerine Etkisi

Tablo 1'deki sonuçlara göre araştırmaya katılan gebe kadınlardan yaşları küçük olanların beden algısı puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($r=-0.305$, $p=0.001$). Katılımcıların eğitim düzeylerine göre benlik saygısı ve beden algısı düzeylerinde olumlu yönde artış olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Gebe kadınların evlilik yılı arttığında beden algısının düştüğü ($r=-0.297$, $p=0.001$), yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip olanların beden algısı puanlarının daha yüksek olduğu ($p<0.01$), sigara kullanmayan gebelerin beden algısı puanlarının daha yüksek olduğu ($p<0.01$) belirlenmiştir (Tablo 1). Ancak, literatür taramasında sigara kullanma durumu ve beden algıları arasındaki ilişkiyi destekleyen çalışmalara ulaşılamamıştır. Burada sigara kullanan gebe kadınların sigaranın zararlarından dolayı beden algılarını daha düşük algıladıkları söylenebilir (Tablo 1).

Kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe, kadının sosyoekonomik düzeyinde yükselme ve kendi sağlığının farkına varırlığında artma olmaktadır (Üsyünsöz, 2005). Araştırmada eğitim düzeyindeki artış benlik saygısı ve beden algısı düzeylerinde olumlu yönde etkilemektedir. Burada araştırma bulgusunun desteklendiği görülmektedir (Tablo 1).

Gebe kadının içinde bulunduğu sosyoekonomik koşullar gebeliğin kabullenilmesinde önemli bir yer tutmaktadır (Taşkın, 1998). Araştırmada yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip gebe kadınların beden algısı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.01$). Huang ve diğerlerinin (2004) yaptığı çalışmada düşük gelirli gebe kadınların olumsuz beden algısına sahip olduklarını ifade ettikleri belirtilmektedir. Bu sonuç, araştırma bulgusunu destekler niteliktedir (Tablo 1).

4.2. Jinekolojik Özelliklerin Benlik Saygısı ve Beden Algısı Üzerine Etkisi

Araştırmada gebelik haftası ile benlik saygısı ve beden algıları arasında ilişki saptanmamıştır ($p<0.05$) (Tablo 2). Ancak, Skouteris ve diğerlerinin (2005) çalışmasında gebe bireylerin çoğu vücutlarında meydana gelen değişikliklere uyum sağladıklarını bildirmişler; fakat ikinci trimesterin (3-6 aylar arası) ortalarına doğru yüksek oranda bedensel memnuniyetsizlik yaşadıklarını ve kendilerini daha az hissettiklerini belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmada, gebe kadınların gebelik sayısı ile beden algıları arasında negatif bir ilişki olduğu, gebelik sayısı az olan gebelerin beden algılarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($r=-0.254$, $p=0.01$). Rofe ve diğerlerinin (1993) çalışmasında gebelik süresince bedende görülen semptomların bir sebebinin de daha önce yapılan doğum sayılarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, araştırmamızın bulgusunu desteklemektedir (Tablo 2).

Ana baba olmak bireyin toplum içinde saygınlığını arttıran sevindirici bir olaydır (Işık vd., 2010). Ancak, gebeliğin istenilen olup olmaması gebenin kendi bedenini algılamasını etkilemektedir.

Gebeliği isteyen ve zamanını planlayan bireylerin diğerlerine göre kendilerine daha çok dikkat ettikleri daha az olumsuz durumlar yaşadıkları bilinmektedir (Kaya ve Serin 2008).

Gebe kadınlar mümkün olan en kısa sürede gebelik öncesi görünümelerini geri kazanmanın beklentisi içindedirler. Yapılan çalışmalarda beden algısının gebelik ilerledikçe artarak olumsuzlaştığı ve doğum sonrası süreçte zirveye ulaştığı belirtilmektedir. Sadece planlı gebeliği olan gebe kadınların gebelik süresince ve doğum sonrasında bedenindeki fiziksel değişikliklere daha olumlu bir tepki verme eğiliminde olduğu belirtilmektedir (Dıpietro vd., 2003; Huang vd., 2004; Liabsuetrakul vd., 2007). Araştırmamızda da gebe kadınların hamile kalmayı isteme durumlarının benlik saygısı ve beden algısını etkilediği; hamile kalmayı isteyen bireylerin daha yüksek benlik saygısı ve beden algısına sahip oldukları sonucu bulunmuştur ($x^2 = 5.533$, $p < 0.05$; $U = 1047.5$, $p < 0.01$). Bu şekilde araştırma bulgumuzun desteklendiği görülmektedir (Tablo 2).

Downs ve diğerlerinin (2008) çalışmasında gebe bireylere gebe kalmadan önce beden imajlarını geliştirebilecekleri aktiviteler uygulandığında gebelik sürecinde kendilerini daha olumlu algılayacakları, yaşamlarının kaliteli olacağı ve bu durumda psikolojik sağlıklarına pozitif yönde etki sağlayacağı ileri sürülmektedir.

5.Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; genç yaştaki gebe kadınların beden algısı puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu, eğitim düzeyinin benlik saygısı düzeyini ve beden algısı düzeyini olumlu yönde etkilediği, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip gebe kadınların beden algısı puanlarının daha yüksek olduğu, sigara kullanmayan gebe kadınların beden algılarının kullanmayanlara göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu araştırma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Doğum Polikliniği'ne 15 Mart 2009–15 Haziran 2009 tarihleri arasında başvuran gebe bayanlarla sınırlıdır. Benzer çalışmaların farklı örneklem grupları üzerinde incelenmesi yararlı olacaktır. Bir sonraki çalışmalarda, gebelik sürecinde beden imajına etkisi olabilecek bel ağrısı, mide bulantısı gibi belirtiler araştırılabilir. Ayrıca, gebe kadınların psikolojik durumları ile beden imajı ve benlik saygısı arasındaki ilişki değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

Akbaş, E., Vırt, O., Kalenderoğlu A., Savaş A. H., Sertbaş G., (2008). Gebelikte sosyodemografik değişkenlerin kaygı ve depresyon düzeyleriyle ilişkisi, *Noropsikiyatri Dergisi*, 45:85-91.

Beydağ, K. D.,(2007). Doğum sonu dönemde anneliğe uyum ve hemşirenin rolü, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6 (6): 479-484.

Boden, J. M. & Horwood, J.(2006). Self-esteem, risky sexual behavior, and pregnancy in a New Zealand birth cohort, *Archives of Sexual Behavior*, 35: 549-560.

Boscaglia, N., Skouteris, H., Wertheim, E. H., (2003). Changes in body image satisfaction during pregnancy: A comparison of high exercising and low exercising women, *Australian and New Zealand Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 43: 41-45

Cevher, F. N., Buluş, M., (2007). Benlik kavramı ve benlik saygısı : önemi ve geliştirilmesi , *Akademik Dışayın Dergisi*, 2: 52-64.

Chang, S., Chao, Y., Kenney N.J., (2006). I am a woman and I'm pregnant: Body image of woman in third trimester of pregnancy, *Birth*, June, 33(2): 147-153.

Cüceloğlu, D., (2005). *İnsan ve davranışı*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 14. Basım, 373-375.

Dıpietro, J. A., Millet, S., Costigan, K. A., Gurewitsch, E., Caulfield, L. A., (2003). Psychosocial influences on weight gain attitudes and behaviors during, *Journal of the American Dietetic Association*, 103(10): 1314-1319.

Downs, D.S., Dinallo, J. M., Kirner, T. L., (2008). Determinants of pregnancy and postpartum depression : prospective influences of depressive symptoms, body image satisfaction, and exercise behavior, *Ann. Behavioral Medicine*, 36: 54-63.

Hovardaoğlu, S., (1993). Vücut algısı ölçeğinin Türkçe formu, *Psikiyatri , Psikoloji ve Psikofarmoloji (3P) Dergisi*, 1(2): 26.

Huang, H., Wang, S., Chen, C., (2004). Body image, maternal-fetal attachment, and choice of infant feeding method: a study in Taiwan, *Birth*, 31(3): 183-188.

Kamysheva, E., Skouteris, H., Wertheim, E. H., Paxton, S. J., Milgrom, J., (2008). Examination of a multi-factorial model of body-related experiences during pregnancy, sleep quality, depression, self-esteem, and negative body attitudes, *Body Image*, 5: 152-163.

Kaya, F. & Serin, Ö., (2008). Doğum öncesi bakımın niteliği, *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 5(1): 28-35.

Kuğu, N. & Akyüz, G., (2001). Gebelikte ruhsal durum, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23(1): 61-64.

Liabsuetrakul, T., Vittayanont, A., Pitanupong, J., (2007). Clinical applications of anxiety, social, stressors, and self-esteem measured during pregnancy and postpartum for screening postpartum depression in Thai women, *Japan Society of obstetrics and Gynecology*, June, 33(3): 333-340.

Nierop, A., Wirtz, P. H., Bratsikas, A., Zimmermann, R., Ehlert, U., (2008). Stress-buffering effects of psychosocial resources on physiological and psychological stress response in pregnant women, *Biological Psychology*, 78 : 261-268.

Işık, M. T., Akçınar, M., Kadioğlu S., (2010). Mersin ilinde gebelik, doğum ve lohusalık dönemlerinde anneye ve yenidoğana yönelik geleneksel uygulamalar, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2): 66-84.

Okanlı, A., Tortumluoğlu, G., Kırkpınar İ., (2003). Gebe kadınların ailelerinin algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4: 98-105.

Üstünsöz, A., (2005). Gebelerin doğum öncesi bakım almama nedenleri, *Gülhane Tıp Dergisi*, 47: 156-158.

Rofe, Y., Blittner, Y., Lewin, I., (1993). Emotional experience during the three trimesters of pregnancy, *Journal of clinical psychology*, 49(1): 3-12.

Scmied, V. & Lupton, D., (2001). The externality of the inside: body images of pregnancy, *Nursing Inquir*, 8: 32-40.

Skouteris, H., Carr, R., Wertheim, E.H., Paxton, S.J., Duncombe, D. (2005). A prospective study of factors that lead to body dissatisfaction during pregnancy, *Body Image*. 2: 347-361.

Smith, S.A., Hulsey, T., Goodnight, W., (2008). Effect of obesity on pregnancy, *Jogm*, 37: 176-184.

Şahin, H., Ongan, D., İnanç, N., Başer, M., Mucuk, S., (2009). Gebelerin inanışları: Besin seçimi bebeğin cinsiyetini ve fiziksel özelliklerini etkiler mi?, *Aile ve Toplum*, Ekim-Kasım-Aralık, 41-51.

Taşkın, L., (1998). *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Sistem Ofset.

Taşpınar, A., (2008). *Normal Gebelik (Edit. Absen Şirin)*. Kadın Sağlığı, İzmir, Basın Yayıncılık.

Tufan, B. & Turan, N., (1987). Coopersmith benlik saygısı envanterinin geçerlilik-güvenilirlik çalışması, İstanbul, 23. *Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bildirileri*.

Yanikkerem, E., Altıparmak, S., Karadeniz, G., (2006). Gebelikte yaşanan fiziksel sağlık sorunlarının incelenmesi, *Aile ve Toplum*. Temmuz-Ağustos-Eylül, (3)10: 35-42.

Wingood, G.M., Diclemente, R. J., Harrington, K., Davies, S. L., (2002). Body image and African females' sexual health, *Journal of women's health*, 11(5): 433-439

Kamyshva, E., Skouteris, H., Wertheim, E.H., Paxton, SJ, Milgrom, J., (2008). Examination of a multi-factorial model of body-related experiences during pregnancy: the relationships among physical symptoms, sleep quality, depression, self-esteem, and negative body attitudes, *Body Image*, 5(2):152-63.

Extended English Abstract

As one of the most important experiences of a woman's life, pregnancy is a natural process; however, it leads to some physical, psychological and emotional changes in women. Physical changes during pregnancy may cause a woman's concern to focus on her body. These changes in the body of a pregnant woman may distort her current body image. During pregnancy a pregnant woman may feel happy or sad, or may be dissatisfied with her body. This may be associated with the meaning she ascribes to her body due to pregnancy. Body image can be defined as a woman's considering herself beautiful or ugly. Self-esteem is associated with the fact that an individual likes or dislikes themselves. It is obvious that body image and self-esteem affect each other. Such facts as bodily changes during pregnancy, past experiences, the meaning of pregnancy for a woman, being psychological supported and vice versa may influence body image and thus self-esteem.

With reference to the idea that pregnant women with high levels of self-esteem consequently would have high scores of body image, this study examines the factors influencing pregnant women's body image and self-esteem and the relationship between these two.

The population of this cross-sectional research consists of pregnant women who visited Gynaecological Polyclinic in Ondokuz Mayıs University Medical School's Hospital between 15 March and 15 June 2009. A sample was not drawn from the population. It was decided to include all the pregnant women who visited the polyclinic in the above mentioned dates. Therefore, 126 pregnant women who were accessed a participated in the research.

The data collection tools used in the study were The Body Image Scale of Secord and Jourard (1953) whose validity and reliability were tested in Turkey by Hovardaoglu (1993); the Coopersmith Self-Esteem Inventory whose validity and reliability were tested in Turkey by Turan and Tufan (1987) and Personal Information Form.

Personal Information Form includes statements related to age; educational level; employment status; year(s) of marriage; socio-economical level; family type; social security; place of residence; smoking status; supporting people in pregnancy; willingness to get pregnant; weeks of pregnancy; history of miscarriage, caesarean or abortion. Descriptive analysis technique was used in data analysis. Percentage, average, T-test, Kruskal-Wallis test, Mann-Whitney U-test and one-way analysis of correlation were used in data assessment.

According to the findings, it was discovered that there was a negative relationship between pregnant women's age and body image, and that young pregnant women had higher scores of body image than other ($r=-0.305$, $p=0.001$). It was also found out that educational levels of participants influenced their levels of self-esteem and body image, and pregnant women who graduated from high school had higher scores of body image ($p<0.05$).

There was a negative relationship between pregnant women's years of marriage. Scores of body image decreased while pregnant women's years of marriage increased ($r=-0.297$, $p=0.001$). Socio-economic levels of pregnant women influenced their levels of self-esteem and body image. Pregnant women of high socio-economic status had higher scores of body image ($p<0.01$). In this research, socio-economic level was determined as low, medium and high based on the subjective expressions of pregnant women.

Smoking status of pregnant women influenced their body image and pregnant women who do not smoke had higher scores of body image ($p < 0.01$). It was also discovered that age, employment status, socio-economic level, family type, social security, place of residence and existence of supportive people during pregnancy had no effect on pregnant women's body image ($p > 0.05$).

According to the findings, pregnant women's willingness to get pregnant influenced their self-esteem and body image, and women who wanted to get pregnant had higher scores of self-esteem and body image (respectively $\chi^2 = 5.533$, $p < 0.05$; $U = 1047.5$, $p < 0.01$). Another finding indicated that there was a negative relationship between number of pregnancies and body image of pregnant women, and that pregnant women with less number of pregnancies had higher scores of body image than others ($r = -0.254$, $p = 0.01$).

No relationship was discovered between weeks of pregnancy; history of miscarriage, caesarean or abortion and their self-esteem and body image ($p > 0.05$). Pregnant women's self-esteem influenced their body image and pregnant women with high levels of self-esteem had high scores of body image (139.8 ± 25.2) than those with medium levels of self-esteem (their scores of body image, 120.6 ± 30.9). This difference was statistically significant ($t = -3.819$, $p = 0.000$).

Research findings were discussed in the light of the literature. In conclusion, it was discovered that young pregnant women had higher scores of body image than others, educational level positively influenced levels of self-esteem and body image, pregnant women with high socio-economic status had higher scores of body image, and that pregnant women who did not smoke had higher scores of body image than those who smoke.

Further researches can be carried out with different samples. Symptoms that may influence body image during pregnancy such as low back pain and nausea can be examined. It will be helpful to analyse the relationship between psychological state, body image and self esteem of pregnant women.